

28 Οκτωβρίου 2019

Γράμμα από έναν πολεμιστή του '40

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

του Νέστορα Μάτσα

Ένα γράμμα - μια μαρτυρία. Κάτι πιο πολυσήμαντο: Μια κραυγή εκ βαθέων, που προκαλεί ρίγος και δέος, γιατί προέρχεται από έναν αγωνιστή που έχει το δικαίωμα να κραυγάζει. Του το δίνουν τα τρία τραύματα από το μέτωπο, του το δίνει η πολεμική του αναπηρία. Ένα γράμμα, λοιπόν, κραυγή, πάνω και πέρα από τον χρόνο και την ευτέλεια των καιρικών πολιτικών παθών. Το έφερε στο γραφείο μου, ώριμος πια από τα χρόνια, με κάτασπρα τα μαλλιά και σκαμμένο το πρόσωπο, παλιός πολεμιστής στο μέτωπο του '40. Σεμνός, όπως όλοι οι πραγματικοί ήρωες, ήρεμος και πράος, χωρίς να κάνει χρήση των τίτλων του, χωρίς ν' αναφερθεί στους αγώνες, στο μέτωπο και την αντίσταση που του χάρισαν πολλά μετάλλια,

μεγαλόσταυρους, τρία τραύματα και μια βαρειά αναπηρία, άφησε το γράμμα λέγοντας απλά:

Αν νομίζετε ότι παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον, το δημοσιεύετε...

Κι έφυγε...

Ένας συνάδελφος που έτυχε να τον ξέρει είπε:

Ήταν ένας αληθινός ήρωας... Παλικάρι πραγματικό! Και στο αλβανικό μέτωπο και στην Αντίσταση, στα πικρά χρόνια της κατοχής.

Διάβασα με συγκίνηση το γράμμα του με παραλήπτη «ένα νέο άνθρωπο», τον οποιοδήποτε νέο άνθρωπο, που ζει σ' ένα δικό του κόσμο, «κατασκευασμένο» από χάρτινα λόγια και ψευδαισθήσεις, που δεν ξέρει (ή δεν τον έμαθαν) την βαθύτερη ηθική σημασία της Ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που καταμοιράζεται σε ίσο βάρος ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις.

Αλλά το γράμμα, που το είχα παρουσιάσει όταν, πριν από μία περίπου δεκαετία το έλαβα, είναι τόσο εύγλωττο από μόνο του, που δεν χρειάζεται κανένα σχολιασμό.

Λέει, λοιπόν, το γράμμα:

«Νέε μου φίλε,

Δεν έτυχε να με ξέρεις, ενώ εγώ είχα την χαρά να σε συναντήσω πολλές φορές: Στα Πανεπιστήμια, στα γήπεδα, στους δρόμους, στην Αθήνα ή στην επαρχιακή πόλη που ζεις.

Το όνομά σου δεν έχει ιδιαίτερη σημασία ούτε ο τόπος της καταγωγής σου, μπορεί να είσαι από την Αθήνα ή να κατάγεις από κάποιο χωριό... Το αντιπροσωπευτικό σου γνώρισμα είναι τα νιάτα σου. Σε αυτά απευθύνομαι και στην φλόγα των ματιών σου, που κλείνει τα όνειρα, τις φιλοδοξίες και τήν λαχτάρα σου να πετύχεις στο πανεπιστήμιο ή στην δουλειά που διάλεξες. Αυτή η λαχτάρα, ή τόσο ανθρώπινη, ή τόσο νόμιμη, είναι ό,τι πιο ωραίο κλείνεις μέσα σου, γιατί σου δίνει την δύναμη να αγωνίζεσαι και να μην λυγίζεις στην πρώτη δυσκολία.

Σε σένα, λοιπόν, άγνωστε φίλε, στέλνω αυτό το γράμμα με κάποιο δικαίωμα που μου , παραχωρούν η ηλικία και η πείρα μου. Θα τολμούσα να πω και οι αγώνες μου, αλλά δεν πιστεύω ότι έκανα τίποτα περισσότερο από το καθήκον, που φλόγιζε τα μεθυσμένα νιάτα μου σαν ξεκινούσαν για το μέτωπο, με το όραμα της νίκης ενάντια στην βία, τον ολοκληρωτισμό και την ανελευθερία.

Α, νέε μου, να μπορούσες έστω και λίγο να ζούσες την έξαρση και την παλλαϊκή συμμετοχή εκείνης της εθνικής μέθης. Όλοι μας, εμείς που ξεκινούσαμε για το μέτωπο κι οι άλλοι που θα έμεναν στα μετόπισθεν, όλοι μας, ο ανώνυμος ψυχωμένος λαός και οι επώνυμοι ανώτεροι αξιωματούχοι, άνθρωποι των γραμμάτων και επιστήμονες, απλές αγράμματες γυναικούλες, νέοι και γέροι, όπου και αν βρισκόμαστε, όπου και αν ζούσαμε, όποια δουλειά κι αν κάναμε, είχαμε γίνει μία ενιαία εθνική ψυχή. Δεν μας χώριζαν διαφορές, δεν μας δηλητηρίαζαν πολιτικά μίσση, δεν μας διαιρούσαν τάξεις, ιδέες, φρονήματα. Είμαστε το Γένος ενιαίο και αδιαίρετο, που έπρεπε να πολεμήσουμε για την ελευθερία, που μας χάρισαν με αίμα και θυσίες οι πρόγονοι και που εμείς είχαμε απαράβατο χρέος, πάλι με αίμα και θυσίες να την διαφυλάξουμε, για να την κληρονομήσουμε σαν ιερή επιταγή και παρακαταθήκη στα παιδιά και στα εγγόνια μας.

Θα έφταναν εκείνες και μόνο οι στιγμές, οι φορτισμένες με ιδανικά και οραματισμούς για το Γένος, για να καταξιώσουν ολόκληρη την ιστορική μας διαδρομή, τριών χιλιετηρίδων.

Δεν πολεμούσαμε έναν επώνυμο και συγκεκριμένο εχθρό. Πολεμούσαμε την ανώνυμη και πολυπρόσωπη βία, πολεμούσαμε τον ολοκληρωτισμό και την μισαλλοδοξία. Και δώσαμε εμείς οι μικροί και ανίσχυροι στην πανίσχυρη Ευρώπη και τον κόσμο ολόκληρο το ύψιστο ηθικό μάθημα που το εκφράζει τόσο επιγραμματικά στον στίχο του ο ποιητής ότι «θέλει αρετή και τόλμη η ελευθερία».

Ματώσαμε, πληγωθήκαμε, δοκιμαστήκαμε σκληρά αντιμετωπίζοντας τις

πολύαριθμες σιδερένιες δυνάμεις του Άξονα αλλά δεν λυγίσαμε. Με το κεφάλι ψηλά στο μέτωπο, με το κεφάλι ψηλά στα μετόπισθεν κι έπειτα με το κεφάλι ψηλά στην αντίσταση.

Το ξέρω, νέε μου φίλε, πως όλα αυτά σου φαίνονται κάπως υπερβολικά. Κι ίσως μέσα σου διατυπώνεις την σκέψη ότι είναι «έκτος εποχής». Η εποχή δεν στέκεται πια σ' αυτές τις ιδέες που φαίνονται κάπως ξεπερασμένες! Άλλοι οι στόχοι των ανθρώπων, άλλες οι επιδιώξεις τους: μία καλύτερη και πιο άνετη ζωή, η εύκολη επιτυχία, πληρωμένη με οποιοδήποτε τίμημα. Ο κατασκευασμένος ευδαιμονισμός. Κι ακόμη, τα τείχη που χωρίζουν τους ανθρώπους. Τα πολλαπλά χαλύβδινα τείχη που έχουν στηθεί ανάμεσα τους από τους καιροσκόπους και τους χαμαιλέοντες. Η αδίστακτη κομματικοποίηση που έχει εισχωρήσει παντού, ακόμη και μέσα στην οικογένεια. Από την μίαν όχθη του ποταμού ο πατέρας, από την αντίθετη ο γιός, κι ανάμεσα τους ποτάμι αδιάβατο το πολιτικό πάθος.

Σε είδα, νέε μου φίλε, αρκετές φορές να φανατίζεσαι με έξαλλο πάθος για την μια ή την άλλη παράταξη και να ξοδεύεις τον πολύτιμο δημιουργικό σου χρόνο χωρίς νόημα και σκοπό για να υποστηρίξεις τις θέσεις σου. Κι οι θέσεις αυτές δεν ξεκινούσαν από μία βαθύτερη πίστη σε μίαν ιδέα που είχες συνειδητοποιήσει και αγωνιζόσουν δίκαια γι' αυτήν, αλλά από την επιπόλαιη επίδραση του άλλου που σε έβλεπε σαν όργανό του.

Κι όμως η ζωή είναι γεμάτη ακόμη από ενδιαφέροντα, από στόχους, από ιδανικά. Δεν έχει αδειάσει, όπως θέλουν να νομίζουν κάποιοι, δεν έλειψαν εντελώς οι γέφυρες επικοινωνίας. Στο χέρι σου είναι να τις στεριώσεις για να μπορείς να δεις τον συνάνθρωπο όχι σαν αντίπαλο για αναμέτρηση αλλά σαν φίλο για συνεργασία... νέε μου άγνωστε φίλε.

Από εκείνη την Μεγάλη Ώρα του '40 έχουν περάσει 42 χρόνια... Είμαστε άλκιμοι νέοι τότε όταν χυνόμαστε ασυγκράτητοι στον αγώνα της Λευτεριάς και τώρα κυρτώσαμε, γεράσαμε, ζούμε στο περιθώριο της ζωής. Τώρα είναι ο δικός σας κλήρος, η δική σας σειρά. Ο τόπος περιμένει από σας! Οι άνθρωποι περιμένουν από σας! Μεγάλο το χρέος, μεγαλύτερη ακόμη η χαρά.

Λέγαμε όταν κινούσαμε για το Μέτωπο:

Όλοι μαζί αδέρφια, για την Λευτεριά μας!

Κι αυτές οι άπλες λέξεις, αυτό το «όλοι μαζί αδέρφια», ήταν βίωμα, σκοπός και αποστολή.

Όλοι μαζί αδέρφια! Όπου μας λάχαινε ο κλήρος... Σε κάποιαν απρόσιτη

βουνοκορφή της Πίνδου ή στα μετόπισθεν που κι αυτά πολεμούσαν για τους ίδιους σκοπούς και με την ίδια μέθη.

Α, εκείνες οι ώρες!... Εκείνες οι μέρες, οι φορτισμένες από πίστη και αγώνα! Είναι πια Ιστορία αλλά και ζωντανή μνήμη για μας που ακόμη τις κλείνουμε μέσα μας με την ίδια συγκίνηση και με την ίδια αγωνιστική διάθεση, όπως τότε.

Ζήτησε, νέε μου, να γνωρίσεις μέσα από κείμενα και μαρτυρίες αυτές τις μεγάλες ώρες του '40, αυτό το νεώτερο έπος του Γένους. Μέθυσε από την μέθη τους, πάρε δύναμη από την πίστη τους. Για να μπορείς ολοκληρωτικά και απόλυτα να κατανοήσεις την βαθείά, την καίρια και τελεσίδικη σημασία της κραυγής:

-Όλοι μαζί αδέλφια!...

Και όχι μόνο στην μεγάλη ώρα του Πολέμου αλλά και στην μεγάλη ώρα της Ειρήνης! Που χρειάζεται κι αυτή μέθη, αγώνα κι αγρύπνια.

Με αγάπη

Ένας παλιός πολεμιστής του '40».

Παρουσιάζω με συγκίνηση αυτό το γράμμα, χωρίς κανένα άλλο σχόλιο και το απευθύνω με την ίδια συγκίνηση στον άγνωστο παραλήπτη, ίσως τον προβληματίσει κι ίσως σταθεί στις τελευταίες του γραμμές για την μεγάλη ώρα της Ειρήνης, που όπως γράφει και ο παλιός πολεμιστής του '40 χρειάζεται κι αυτή μέθη, αγώνα και αγρύπνια. Το τελευταίο πριν από όλα: Αγρύπνια...

(Περιοδικό ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ τεύχος 18)